

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

“BİR KAKTÜS RESMİ ÇİZ” TESTİ ARACILIĞIYLA PSİKOLOJİK DANIŞMAN ADAYLARININ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE VE DUYGU DURUMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ*

Gamze MUKBA¹

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID:0000-0003-2287-4115

Zöhre KAYA²

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID:0000-0001-9211-3632

Rana ÖZKAN³

Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID:0000-0002-1697-7022

ÖZ

“Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” hem çocukların hem de yetişkinlerin iç dünyaları, mizaçları, duyu durumları hakkında bilgi vermeyi sağlayan yansıtıcı testlerden biridir. Bu araştırmanın amacı, psikolojik danışman adaylarının kişilik özellikleri ve duyu durumlarına ilişkin görüşlerinin “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla incelenmesidir. Araştırmanın katılımcılarını 2017-2018 eğitim öğretim yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü’nde eğitim alan 1. ve 2. sınıf öğrencilerinden 6 erkek ve 15 kadın olmak üzere toplam 21 kişi oluşturmuştur. Nitel araştırma desenine göre tasarlanan bu çalışmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; kadın katılımcıların bir kısmının ve erkek katılımcıların hepsinin yabani bir kaktüs resmi çizdikleri, saksı çizmedikleri ve bu bağlamda özgürlüklerine düşkün oldukları söylenebilir. Nitekim saksı içindeki ve kökleri olan kaktüs resimleri, evcimen olmayla bağdaştırılırken; çöl kaktüsü, kökü olmayan ve yaban kaktüs resimleri bağımsız olmayla ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda araştırmaya katılan erkek öğrencilerin evcimen mizaç taşımadıkları söylenebilir. Yapılan bu uygulama ile bireylerin yaptıkları resimler aracılığıyla onların duyu durumları ve içsel dünyaları hakkında önemli bilgiler elde edilebileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler

“Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi”, Kişilik Özelliği, Duygu Durumu, Psikolojik Danışman

A RESEARCH ON THE OPINIONS RELATED TO THE PERSONALITY TRAITS AND AFFECT-STATES OF PSYCHOLOGICAL COUNSELOR CANDIDATES THROUGH “DRAW A PICTURE OF CACTUS TEST”

ABSTRACT

“Draw a Picture of Cactus Test” is among the reflective tests; and can contribute to knowledge acquisition about both children and adults’ inner world, personality traits and affect-state. In this research, it is aimed to reveal the opinions related to their personality traits, affect-state and inner state of psychological counselor candidates through “Draw a Picture of Cactus Test”. The participants of the research are 6 males and 15 females, totally 21 participants who are at the first and the second class of Psychological Counseling and Guidance Department in Van Yüzüncü Yıl University in 2017-2018 Academic Year. This research is qualitative and its data has been collected via semi-structured interview technique. According to the results, some of the female participants and all male participants have drawn a wild cactus picture have not drawn a pot and in this regard; it can be said that they are keen on independence. Hence, the pictures of cactuses in the pot and the ones have roots are associated with being home-loving; the pictures of the desert cactuses, wild cactuses are associated with being independent. In this context, it can be said that male students participated in this research do not have home-loving temperament. By this application, it is deduced that via the pictures drawn by the individuals, important knowledge about their affect state and inner world can be obtained.

Key Words

“Draw a Picture of Cactus Test”, Personality Trait, Affect-State, Psychological Counselor

*Bu çalışmanın bir kısmı 25-27 Ekim 2018 tarihleri arasında Samsun’da düzenlenen “20. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi”nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Öğr. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, e-mail: voicetosilence@hotmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, e-mail: zohrekaya@hotmail.com

³ Psikolojik Danışman, Dumlupınar Ortaokulu, Van, e-mail: rana_ozkan@hotmail.com

Alıntı: Mukba, G., Kaya, Z., Özkan, R. (2018). “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla psikolojik danışman adaylarının kişilik özelliklerine ve duyu durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2(4), 389-397.

Giriş

Bireylerin, iç dünyalarındaki çatışmaların açığa çıkarılmasında metaforlar, resimler etkili olabilmektedir. Bazı bireyler içlerindeki sıkıntıları, duyguları, yaşadığı olguları kelimeler aracılığıyla ifade edebilirken bazıları da deneyimlerini, yaşadıkları olguları, duygu ve düşüncelerini çizimler, hikâyeler, sanatsal etkinlikler aracılığıyla dışa vurmaktadırlar. Yansıtıcı testler, kişiliğin incelenmesinde kullanılan ve kişinin içinden gelen duygu ve düşünceleri metaforlar aracılığıyla (resim çizme gibi) serbest biçimde açığa çıkarmasına destek olan psikanalitik temelli testlerdir (Alibal, 1994). Tematik Algı Testi, Roschach Testi, Cümle Tamamlama Testi, Hikâye Tamamlama Testi, Psikolojik Resim Testleri gibi testler yansıtıcı testlere örnek verilebilir (Alibal, 1994; Halmatov, 2016).

Psikolojik danışmanlık alanında, resim testlerinden yararlanmaya başlama, danışma sürecinde çocuk resimlerini yorumlamaya ilgili çalışmalarla gelişme kaydetmiştir. Özellikle 1950’li ve 60’lı yıllar arasında psikoloji alanında çalışan birçok uzmanın, çocuk resimleri üzerinde çalışmaya başladıkları ve yapılan çizimlerle bireyin zihinsel ve duygusal gelişimi arasında bağlantı kurdukları görülmektedir (Çankırılı, 2011). Örneğin mürekkep lekelerini yorumlamaya dayanan Rorschach Duygu Durum Testi ile “Bir İnsan Çiz Testi” bu yıllarda eşleştirilmeye çalışılmıştır. Nitekim çocuğun duygularını açığa çıkarmada “Bir İnsan Çiz Testi”nin tek başına yeterli olmadığı, çocuğun yaşı, aile yapısı, kültürel çevresi gibi özelliklerin de bilinmesi gerektiği; böylece çocuğun zihinsel, duygusal ve ruhsal yaşantısı hakkında daha sağlıklı bilgiler elde edilebildiği vurgulanmaktadır (Çankırılı, 2011).

Resim testlerinin psikolojik danışmada kullanımının işlevsel olarak birçok yararı olduğu ve bireylerin iç dünyalarını anlamlandırmada önemli bilgiler sağladığı üzerinde durulmaktadır. Aynı zamanda bireyin kendisinin de iç dünyasını daha iyi anlamasını sağlamak amacıyla psikoloji alanında yansıtıcı testlerin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır (Halmatov, 2016). Resim testleri, bireyin içsel çatışmaları, zorlantıları ve bunlarla baş etme girişimleri hakkında önemli ipuçları elde etmemize yardımcı olabilmektedir (Halmatov, 2016). Ayrıca diğer önemli bir avantajı ise, sözel olarak bireyin kendisini ifade etmesi yerine daha az tedirgin edici bir yol olarak danışanın duygu ve düşüncelerini resim çizerek ortaya çıkarması söz konusu olabilmektedir (Crandall, 1984). Bunlara ek olarak resim testleri, resmi çizen kişinin kişiliğiyle ilgili bilgi edinmemize olanak sağlayabilmektedir. Örneğin 8 yaşında çizdiği bir insan figürünü zemin çizgisinde çizmeyen bir çocuğun resmine bakarak «özgüvensiz olma» gibi bir kişilik özelliği hakkında ipucu elde edilebilmektedir (Yavuzer, 2009). Yine, resim testleri, bireyin başkalarıyla olan ilişkileriyle ilgili de ipuçları verebilmektedir. Örneğin bir çocuk kendisini, ailesini, oyun arkadaşları, öğretmenini ya da sıra arkadaşlarıyla birlikte resmettiğinde, resim yoluyla onların kendisiyle olan ilişkisini, kendisinin de grupla ve başkalarıyla olan dinamik bağı, diğer kişilerle olan duygusal yakınlık ve uzaklığını yansıtmış olabilmektedir (Yavuzer, 2009).

Kaktüs Resmi Çiz Testi, resim testleri arasında yer alıp; çocukların (4 yaştan itibaren) ve yetişkinlerin genel duygusal durumu, kişilik özellikleri ve içsel çatışmaları, saldırganlık dürtülerinin yönü ve şiddeti hakkında bilgi almak amacıyla Marina Aleksandrova Panfilova tarafından (2000) geliştirilmiştir. Resme dair yorumlamalar şu şekilde örneklendirilebilir: Yabani bir kaktüs, özgür olma kişilik özelliği ile ilişkilendirilirken; saksı içindeki bir kaktüs, evcimen olma kişilik özelliği ile ilişkilendirilebilmektedir. Çizilen kaktüste dikenlerin sıklığı saldırganlık ya da otoriteye başkaldırma olarak yorumlanabilmektedir. Dikenler yukarı doğru yoğun ise otoriteye başkaldırma söz konusu denilebilir. Yeni çıkan sağ taraftaki dallar, destek yardım ihtiyacı, sosyal destek isteği olarak yorumlanabilir (Halmatov, 2016). Belirtildiği üzere “Bir kaktüs resmi çiz” tekniği ile bireylerin çizdikleri figürler, onların iç dünyalarıyla ilgili fikir verebilmektedir.

Ruh sağlığı alanında bireylerin içsel dünyalarını daha iyi anlamak için diğer yöntemlere ek olarak farklı yansıtıcı testlerden yararlanılabilmektedir. “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” de belirtilen yansıtıcı testler arasında olup; hem çocukların hem de yetişkinlerin iç dünyaları, mizaçları, duygu durumları hakkında bilgi edinmeye yönelik

katkı sağlayabilmektedir (Halmatov, 2016; Tozduman Yaralı ve Güngör Aytaç, 2017). Bu bağlamda ruh sağlığı alanında çalışan profesyonellerin, kendilerini ifade etmekte zorlanan danışanlarını kendilerini daha iyi açmaları yönünde cesaretlendirmeleri amacıyla bu gibi testlerden yararlanmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Psikolojik danışman adaylarının yansıtıcı testler aracılığıyla katılımcı olarak kendileriyle ilgili, “hangi duyguları hissediyorum?”, “hangi kişilik özelliklerim bu çizimlerdeki yorumlarla uyuyor?” gibi sorulara esnek bir şekilde (Amundson, 1979) yanıt bulma olanağı elde etmeleri hedeflenmiştir. Aynı zamanda psikolojik danışman adaylarının kendilerinde fark ettikleri durumları “yansıtıcı testler aracılığıyla” test etme, kendilerini tanımlama ile ilgili hipotezlerini gözden geçirme olanağı (Amundson, 1979) buldukları düşünülmektedir.

Psikolojik danışmanların kendi kişilik özelliklerine ve duygudurumlarına ilişkin farkındalıkları geliştikçe, kendileri ve danışanları arasında yansıtıcı testler aracılığıyla terapötik ilişkinin artacağı, esnek bir ortamda danışanlarının duygudurumları, kişilik özelliklerine ilişkin varsayımlarını test etme olanağı elde edebilecekleri öngörülmektedir. Nitekim Yılmaz (2017), ruh sağlığı alanında çalışan profesyonellerin metafor, sanat teknikleri, resim testleri gibi yansıtıcı testlerden kendi eğitim süreçlerinde esnek biçimde yararlanmaları gerektiğini, bu sayede alanlarındaki bilgi ve becerilerini danışma sürecine aktarabileceklerini ifade etmiştir. Yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda bu çalışmada, psikolojik danışman adaylarının mizaç, duygu ve içsel durumlarına ilişkin görüşlerinin “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Deseni

“Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla psikolojik danışman adaylarının mizaçlarına ve duygudurumlarına ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılan bu araştırma, tarama modelinde nitel bir çalışmadır. Nitel yöntem olguların doğal bir ortamda esnek ve bütüncül olarak ortaya konmasına yardımcı olan ve gözlem, görüşme, doküman incelemesi gibi yöntemler aracılığıyla verilerin toplandığı, nitel bir sürecin izlendiği araştırmalar olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2005; Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırma Grubu

Araştırmanın katılımcıları, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü lisans 1. sınıf ve 2. sınıf öğrencilerinden 6 erkek ve 15 kadın olmak üzere toplam 21 gönüllü öğrenciden oluşmaktadır. Bu çalışmada “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla psikolojik danışman adaylarının görüşlerinin incelenmesi istenmiştir ve bu bağlamda bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklemeden yararlanılmıştır. Araştırmanın amacı ve temel anlayışı bağlamında araştırmacılar örneklem seçimine ilişkin bir ya da birtakım ölçütlerden yararlanabilmektedirler (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmanın örnekleme ile ilgili ölçüt, katılımcıların psikolojik danışmanlık ve rehberlik lisans bölümünde öğrenim görüyor olmalarıdır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmacılar, öğrencilerle yaptıkları görüşmeler sonucunda, “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla hangi yorumların onların iç dünyalarıyla uyumlu olup olmadığıyla ilgili görüşlerini “not alma” yoluyla almışlardır. Alınan notlar, daha sonra bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi: Çocukların ve yetişkinlerin kişilik özellikleri, duygu durumları ve saldırganlık eğilimleri ile ilgili araştırmacılara fikir verebilmektedir. Bu yansıtıcı testin yönergesi, “kâğıda bir kaktüs resmini çizmeni istiyorum” biçiminde olmaktadır (Halmatov, 2016). Birey resmi çizdikten sonra ona “çizdiğin kaktüs evde mi yaşıyor yoksa doğada mı?”, “ona dokunmak söz konusu olabilir mi? Dokunduğumuzda dikenleri canımızı acıtır mı acıtmaz mı?”, “kaktüs yalnız mı yaşıyor yoksa komşuları var mıdır?”, “kaktüs büyüdüğünde neler değişir? Dalları değişir mi?”

gibi sorular sorulabilmektedir. Kaktüs resminin sayfa üzerinde nerede, nasıl çizildiğine göre yorumlar yapılabilmektedir. Örneğin sayfanın alt tarafı özsaygı ile ilişkili olabilmektedir. Sayfanın alt tarafında yer alan bir kaktüs resmi düşük özsaygıya, sayfanın üst tarafındaki bir kaktüs resmi abartılı özsaygıya, sayfanın ortasındaki ise uygun benlik saygısına işaret edebilmektedir. Sayfanın sol tarafında yer alan resimler bireyin geçmişi; sağ tarafı ise bireyin geleceğiyle ilişkili olabilmektedir (Halmatov, 2016). Bireyin duygudurumuna yönelik ise çizgilerin özellikleri fikir verebilmektedir. Düzensiz çizgiler ve kalın çizgiler dürtüsellik ile koyu renkler ve gölgelendirmeler kaygıyla ve silik çizgiler moralsiz, çökkün olmayla ilişkilendirilebilmektedir. Dikenlerin çokluğu, uzunluğu ve sık olması bireyin içsel durumuyla ve saldırganlığıyla ilişkili olabilmektedir. Örneğin “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi”nde dikenler yukarı doğru olduğunda otoriteye, ebeveynlere yönelik saldırganlık olduğu, yana doğru ise bireyin akranlarına yönelik saldırganlık olduğu, aşağı doğru ise bireyin kendisinden küçüklere ve kendinden daha zayıf olanlara yönelik saldırganlık olduğu yönünde yorumlar yapılabilmektedir. Dikenlerin zikzak olması bireyin ketum olması, dikkatli olmaya özen göstermesiyle ilişkilendirilebilmektedir. Bireyin iyimser ve neşeli olması, kaktüs resminde açık renkleri kullanmasıyla ilişkilendirilebilmektedir. Resimde başka bitki, hayvan ve komşu kaktüslerin çizilmesi, bireyin dışadönük özellik taşımasıyla ilişkilendirilebilmektedir. Kaktüste süslemeler olması, çiçekler olması, bireyin dış görünmeye önem veren biri olması ya da ilgi odağında olma isteği yönünde yorumlara işaret edebilmektedir. Kaktüs resminde saksının yer alması, bireyin evcimen kişilik özelliği taşıması, aileye önem vermesi yönünde yorumlanabilirken; bireyin yabani kaktüs çizmesi ise bağımsız/özerk kişilik özelliği taşıması, yalnızlık duygusu yaşaması, bağımsızlık ihtiyacı yönünde yorumlanabilmektedir (Halmatov, 2016).

İşlem

2018-2019 eğitim öğretim yılında Mayıs ayında öğrencilerden ilk önce boş bir A4 kâğıdına bir kaktüs resmi çizmeleri istenmiştir. Daha sonra kaktüs resminin nasıl yorumlanabileceğiyle ilgili bu konuda eğitim alan uzman psikolojik danışmanlar tarafından konu anlatımı yapılmıştır. Her bir öğrenci yanında oturan arkadaşının resmini yorumlamıştır. Daha sonra araştırmacılar, öğrencilerle görüşerek ve hangi yorumların onların iç dünyalarıyla uyumlu olup olmadığıyla ilgili görüşlerini almışlardır. Katılımcıların çizdikleri örnek kaktüs resimleri, şekil-1, şekil-2, şekil-3 ve şekil-4’te gösterilmektedir.

Şekil 1. Örnek kaktüs resmi (Kadın, 20 yaş).

Şekil 2. Örnek kaktüs resmi (Erkek, 22 yaş).

Şekil 3. Örnek kaktüs resmi (Kadın, 21 yaş).

Şekil 4. Örnek kaktüs resmi (Erkek, 21 yaş).

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmacılar, görüşmeler tamamlandıktan sonra söylenenleri bilgisayar ortamında yazılı metin haline getirmişlerdir. Araştırmacılar metin içindeki kavramlara yönelik tekrar tekrar kodlamalar yapmışlardır. Yapılan kodlamalardan da benzer kavram ve ilişki örüntülerine yönelik olanlar bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuştur.

Bulgular

Katılımcıların “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla kişilik özelliklerine, duygularına ve içsel durumlarına ilişkin görüşleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla kişilik özelliklerine, duygularına ve içsel durumlarına ilişkin görüşleri

Kategori	Frekans
Kişisel özellikler	56
Özgürlüğe düşkün olma	8
Otoriteye başkaldırma	7
Evcimen olma	6
Sorunlar karşısında savunmacı biri olma	6
Düşük özgüvenli olma	5
Hırçınlığını dışa vurma	4
Dengeli olma	4
Sakin olma	3
Dişi görünmeye önem veren biri olma	3
Ketum olma	3
Sosyal biri olma	2
Korumacı biri olma	2
Yüksek özgüvenli biri olma	2
Aileye bağımlı olma	1
Duygu	7
Geçmişte umutlu olma	2
Geleceğe yönelik umutlu olma	2
İçsel çatışmalı duygu	2
Huzur	1
İçsel Durum	21
Gelecekle ilgili beklentileri olma	12
Gelecekle ilgili kaygıları olma	3
Anı yaşama	3
Bir yere aidiyet duymama	2
Bir şeyleri bastırma eğilimi gösterme	1

Tablo 1’de görüldüğü üzere bu çalışmadan elde edilen verilerin analizi sonucunda; “kişisel özellikler”, “duygu” ve “içsel durum” olmak üzere üç ana temaya ulaşılmıştır. “Kişisel özellikler” teması altında “dengeli olma” (n=4), “özgürlüğüne düşkün olma” (n=8), “evcimen olma” (n=6), “hırçınlığını dışa vurma” (n=4), “otoriteye başkaldırma” (n=7), “aileye bağımlı olma” (n=1), “sakin olma” (n=3), “sosyal biri olma” (n=2), “düşük özgüvenli olma” (n=5), “sorun karşısında savunmacı olma” (n=6), “korumacı olma” (n=2), “dişi görünmeye önem veren biri olma” (n=3), “yüksek özgüvenli olma” (n=2) ve “ketum olma” (n=3) alt kategorileri elde edilmiştir. “Duygu” teması altında “geleceğe yönelik umutlu olma” (n=2), “geçmişte umutlu olma” (n=2), “içsel çatışmalı duygu” (n=2) ve “huzur” (n=1) alt kategorileri bulunmuştur. “İçsel durum” teması altında ise “bir yere aidiyet duymama” (n=2), “evcimen olma isteği” (n=1), “gelecekle

ilgili beklenti” (n=12), “anı yaşama” (n=3), “gelecekle ilgili kaygıları olma” (n=3) ve “bir şeyleri bastırma eğilimi” (n=1) alt kategorileri elde edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada psikolojik danışman adaylarının “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla mizaçlarına ve duygu durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, psikolojik danışman adaylarının görüşlerinin mizaç, duygu ve içsel durum olmak üzere üç ana temada toplandığı görülmektedir. Araştırma bulguları incelendiğinde, kadın katılımcıların bir kısmının ve erkek katılımcıların hepsinin yabancı bir kaktüs resmi çizdikleri, saksı çizmedikleri ve bu bağlamda özgürlüklerine düşkün oldukları yönünde görüşler ortaya çıkmıştır. Nitekim saksı içindeki ve kökleri olan kaktüs resimleri, evcimen olmayla bağdaştırılırken; çöl kaktüsü ve kökü olmayan ve yabancı, kaktüs resimleri bağımsız olmayla bağdaştırılmaktadır (Halmatov, 2016). Bu bağlamda araştırmaya katılan erkek öğrencilerin evcimen kişilik özellikler taşımadıkları söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin içsel durumlarına ilişkin gelecekle ilgili beklentileri olma, gelecekle ilgili kaygıları olma, anı yaşama, bir yere aidiyet duymama, bir şeyleri bastırma eğilimi gösterme alt kategorileri bulunmuştur. Öğrencilerin o süreçteki içsel durumlarının “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla ortaya çıktığı düşünülmektedir. Gelecekle ilgili beklentileri olma alt kategorisinin sıklıkla ortaya çıktığı göz önüne alındığında öğrencilerin çoğunluğunun geleceğe dair olumlu duygu ve düşüncelerinin olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan katılımcıların duygu durumlarına bakıldığında umutlu olma, geleceğe yönelik umutlu olma, içsel çatışmalı duygu ve bir görüş olarak huzur ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların bazılarının içsel çatışmalı duygu yaşadıkları yönündeki görüşleri göz önüne alındığında, katılımcıların o zaman aralığındaki baskın duygudurumları ne ise, yansıtıcı testlerde o duygudurumlarına ilişkin çizimlerin öne çıktığı söylenebilir (Schapir, 1986). Schapir (1986) araştırmalarında, çiçek resmi çizmeye ilişkin bir projektif test aracılığıyla okul öncesi ve ilköğretim dönemindeki çocukların kişilik özelliklerini ve duygudurumlarını incelemiştir. Araştırmacılar, araştırmanın yapıldığı süreçte depresif duygular hisseden ilkokula giden bir kız çocuğunun çiçeklerinin çoğunu toprağa doğru büyümeye başladığı, saplarının üst kısmının bükülmüş olduğunu ve çiçeğin başının eğri olduğunu belirtmiştir. Araştırmacı, psikolojik danışmanın o çocuğun depresif duygudurumunu yaşadığını ifade ettiğini belirtmiştir. Çakır (2017) ise araştırmasında DEHB tanısı almış çocukların aile resmi çizimlerinin ebeveyn tutumları ve kaygı düzeyleriyle ilişkilerini incelemiştir ve tanı almış çocukların o süreçteki duygudurumlarının resimler aracılığıyla kaygı olduğu ve ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olduğu sonucunu bulmuştur. Bu araştırmada “Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla katılımcıların bazıları içsel çatışmalı duygu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin az bir kısmının içsel çatışmalı duygu yaşıyor olmaları, içlerinde bastırdıkları duygular, anılar ya da düşünceler olabileceği biçiminde yorumlanabilir. Büyükalın Filiz ve ark. (2018) araştırmalarında Suriye’li sığınmacı çocukların duygudurumlarını resimler aracılığıyla incelemiştir. Araştırmacılar, çocukların Suriye’deki güzel geçirdikleri anıları, yerleri ve mutluluk temalı, güneş içeren resimler çizdiklerini, içlerinde kaygı ve farklı içsel çatışmalar barındıran duyguların olabileceğini ve çocukların bu olası duyguları bastırılmış olabildikleri yönünde görüşte bulunmuşlardır.

Bu araştırmanın diğer bulgularına bakıldığında öğrencilerin bir bölümü huzur hissettiklerini ve kaktüs resmindeki huzur duygusunun olduğu yorumlarının uygun olduklarını ifade etmişlerdir. Hass-Cohen ve arkadaşlarının (2016) Meksika’da gerçekleştirdikleri araştırmalarında 6-11 yaş arasındaki çocukların duygudurumlarını onların çizdikleri resimler aracılığıyla ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmacılar, çocukların bir kısmının canlı renkler kullandıkları, ağaç, güneş, aile üyelerinin mutlu gösterilmesi gibi çizimlerin onların huzurlu ve mutlu hislerini açığa çıkardıkları biçiminde yorumlamışlardır. Araştırmacılar, çocukların aile üyelerini bir arada, yakın çizdikleri ve çizimlerde renkleri parlak ve birlikte olan üyeleri yakın renklerde çizdikleri, boyadıkları için çocukların bir kısmının kişilerarası ilişkilerde birlikteliğe vurgu yaptıkları sonucunu bulmuşlardır. Araştırmacılar, çocukların resimlerinden elde edilen bu bulguların, aile üyelerinin birlikteliğinin önemli olduğu,

birlikte ailece yapılan etkinliklerin gerçekleştirildiği, aile ile birlikteliğin Meksika'nın kültürel bir özelliği olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmada da özgürlüğe düşkün olma, evcimen olma ve aileye bağlı olma gibi kişilik özelliklerine ilişkin alt kategoriler elde edilmiştir ve bu alt kategorilerin kültürel özelliklerle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Araştırmaya katılan erkeklerin özgürlüğe düşkün olma kişilik özelliğinin daha çok öne çıkmasının ve kadın öğrencilerin evcimen olma gibi kişilik özelliklerinin, Türkiye'deki kültürel özelliklerle ilişkili olduğu söylenebilir. Sakallı Uğurlu ve Türkoğlu (2016), Türkiye'deki cinsiyete yönelik kalıpyargılara ilişkin üniversite öğrencilerinin görüşlerini inceledikleri araştırmada öğrencilerin çoğunlukla, erkeklerin özgürlüğüne düşkün, kadınların ise fedakâr, sadık, ailesine bağımlı yönünde kalıpyargı kişisel özellikleri yönünde görüş belirttiklerini ifade etmişlerdir. Kızıtaş ve ark. (2017) ise araştırmalarında okul öncesi çocuklarının kendilerini hangi hayvanlarla özdeşlendiklerini resimler aracılığıyla incelemişlerdir. Araştırmacılar, kız çocuklarının kendilerini daha çok evcil hayvanlarla; erkek çocuklarının ise vahşi hayvanlarla özdeşlendiklerini, bu durumun cinsiyet farklılıkları ve kültürel anlamda çocuk yetiştirme davranış ve tutumları, ebeveynlerin yaklaşımlarıyla ilişkili olabileceğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda bu araştırmada öğrencilerin Kaktüs Resmi Çiz Testi aracılığıyla ortaya çıkan kişisel özelliklerin kültürle ve cinsiyete ilişkin kalıpyargılarla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmada kadın öğrencilerin bir kısmının ve erkek öğrencilerin hepsinin özgürlüğe düşkün olma yönünde kişilik özelliği göstermelerinin onların yaş dönemi özellikleriyle de ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Küçük yaşlardaki çocuklar, aileye daha bağımlı ve sadık olurlarken yaş ilerledikçe ergenlikte ve genç yetişkinlikte bireyler bilişsel ve duygusal yaş dönemi özelliği olarak daha özerk olma/bağımsız olma eğilimi gösterebilmektedirler. Nitekim Tozduman-Yaralı ve ark. (2016) ilk çocukluk dönemi ve orta çocukluk dönemindeki çocukların çizimler yoluyla yakın ilişkide oldukları kişilerin ortaya çıkarılmasını amaçladıkları çalışmalarında resimler aracılığıyla ilk çocukluk dönemindeki çocukların ailelerine daha bağlı olduklarını, orta yaş dönemindeki çocukların bilişsel ve duygusal yaş dönemi özelliği bağlamında ailelerinden daha bağımsız oldukları sonucunu elde etmişlerdir. Bu araştırmada da bir katılımcının “Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla aileye bağımlı olma yönünde kişilik özelliği olduğu yönünde görüş belirtmiş olduğu göz önüne alındığında genç yetişkin bireylerin yaş dönemi özellikleri arasında olan özerk olma, aileden ayrılaşma gibi özelliklerin araştırma bulguları ile tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Sonuç olarak araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla bireylerin kişilik özellikleri, duygudurumları ve içsel sıkıntıları ya da içsel motivasyonları hakkında ipuçları elde edilebileceği söylenebilir. Psikolojik danışman adaylarının, “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla kendi kişilik özelliklerine, duygudurumlarına, içsel durumlarına ilişkin görüşlerini ortaya koydukları görülmektedir. Bu bağlamda ruh sağlığı alanında çalışan profesyonellerin, kendilerini ifade etmekte zorlanan danışanların kendilerini daha iyi açmaları yönünde cesaretlendirmeleri amacıyla bu gibi testlerden yararlanabilecekleri düşünülmektedir. Araştırma bulguları doğrultusunda bazı önerilerde bulunulmuştur. İleri ki araştırmalarda “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ve içsel durumlarının, kültürel özellikler ile birlikte araştırılması ve sonuçların bilimsel verilerle ortaya konulması önerilmektedir. Ayrıca ileri ki çalışmalarda ruh sağlığı alanında çalışan profesyonellere yönelik araştırmalarda yansıtıcı testler aracılığıyla ortaya çıkan duyguların, kişilik özelliklerinin ve içsel durumlarının hangi çizimlerle eşleştiğine yönelik görüşlerinin alınması söz konusu olabilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmının bir yere aidiyet duymama, özgürlüğüne düşkün olma ve bir kısmının evcimen olma yönünde görüş belirttikleri göz önüne alındığında üniversite öğrencileri üzerinde onların özerk olma ve sevdiklerine sadık olma gibi kişilik özelliklerinin ve bu özellikleri etkileyen değişkenlerin araştırılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Alibal, M. (1994). Projektif testlerle kişilik değerlendirmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 193-209.
- Amundson, N.E. (1979). Using projective assessment techniques in career counselling. *Canadian Counsellor*, 13(4), 225-228.
- Büyükalın Filiz, S., Cancan, D.A., & Kansu Çelik, F. (2018). Suriyeli çocukların Suriye'ye bakış açılarına ilişkin resimlerinin analizi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 519-536.
- Crandall, J.M. (1984). *Projective techniques with children: Assessment through guided imagery, drawing, and post-drawing inquiry*, Unpublished Master Thesis, Vancouver: The University of British Columbia Department of Counselling Psychology.
- Çakır, B. (2017). *DEHB tanısı almış çocukların aile resmi çizimlerinin algılanan ebeveyn tutumları ve anksiyete düzeyleri ile ilişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çankırılı, A. (2011). *Çocuk resimlerinin dili*. İstanbul: Zafer Yayınları.
- Halmatov, S. (2016). *Çocuk resimleri analizi ve psikolojik resim testleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Hass-Cohen, N., Chandler-Ziegler, K., Veeman, T., & Fun, S. (2016). Diversity-based characteristics of Mexican children's drawings: A qualitative analysis of drawings collected in Mexico city. *Journal of the American Art Therapy Association*, 33(2), 81-90.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (15.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kızıltaş, E., Halmatov, S., & Ertör, E. (2017). 6 Yaş çocukların kendileri için uygun gördükleri hayvan metaforlarının incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 399-414.
- Sakallı Uğurlu, N., & Türkoğlu, B. (2016). Günümüz Türkiye'sinde cinsiyet kalıpyargıları: Kadın kimdir? Erkek kimdir? *I. Sosyal Psikoloji Kongresi*. 17-19 Kasım 2016 Ankara; 98-108.
- Schapir, E. (1986). The expression of self in flower drawings. *Special Education and Rehabilitation*, 1(1), 97-106.
- Tozduman Yaralı, K., Özkan, H.K., & Güngör Aytaç, A. (2016). Yedi ve on yaş çocuklarının sevgiyi ifade ediş biçimlerinin çizdikleri resimlere yansımaları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2181-2194.
- Yavuzer, H. (2009). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, T. (2017). Klinik psikolojide sanat ve sanat uygulamaları. *Tykhe Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(2), 32-43.